

ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Акімова К.О.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
kotlyarvika16@gmail.com*

Актуальність проблеми. Потреба у компетентних фахівцях в галузі психології найбільш необхідна в сфері освіти, охорони здоров'я, армії, міліції, кадрових агентствах та інших державних структурах. Зросла потреба звернення людей за психологічною допомогою не тільки у складних життєвих ситуаціях, а й під час тяжких захворювань.

До найбільш важливих професійних якостей психолога відносяться спроможність ефективно спілкуватися з людьми, емпатійність та мотиваційна налаштованість на успішну діяльність, що можемо узагальнити у понятті комунікаційної компетентності і достатньо сформовані вже на етапі навчання у вищі. У вивченні особливостей міжособистісного спілкування в юнацькому віці враховувались ідеї таких дослідників, як Н.Є. Бондар, О.О.Бодальов, М.М.Заброцький, В.С.Мерлін, Д.І.Норакідзе. Так, Н. Р. Байбекова [1] визначила особливості структури особистісних якостей психологів, що дадуть їм можливість бути успішними у консультативній роботі. Н.В. Даниленко [2] розглядала цілісний процес становлення професійно важливих якостей майбутніх фахівців.

Проте, специфіка розвитку комунікаційної компетентності студентів-психологів та пошуку чинників її становлення потребує подальшого вивчення з огляду на важливість даного питання у професійному становленні особистості психолога-професіонала та необхідність пошуку детермінант успішної професійної діяльності фахівців даної спеціальності, що і зумовило актуальність теми даного дослідження.

Мета статті – описати особливості комунікаційної компетентності студентів-психологів із різним рівнем самооцінки.

Методика та організація дослідження. В емпіричному дослідженні показників комунікативної компетентності майбутніх психологів із різним рівнем самооцінки взяли участь 60 студентів (47 дівчат та 13 хлопців), які навчаються в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка. Дослідження проведене з використанням методик: Опитувальник афіліації (за описом Р.С.Немова); Опитувальник міжособистісних відносин (О.О.Рукавішніков); Методика Q-сортування тенденцій поведінки у групі (В.Стефансон); Методика дослідження самооцінки особистості (за Т. Дембо і С.Я. Рубінштейн, адаптація А.М.Прихожан).

Приступаючи до дослідження нами була сформульована гіпотеза про те, що показники комунікативної компетентності студентів-психологів залежать від особливостей їх самооцінки.

Результати дослідження. За результатами проведеного дослідження визначено дві рівнозначні групи досліджуваних – із низькою (44%) та високою

(51%) самооцінкою. Для половини досліджуваних властива низька самооцінка. Такі студенти схильні недооцінювати власні можливості, негативно розцінюють свої навчальні уміння та можливості. Для іншої половини досліджуваних властива висока самооцінка. Вони позитивно та на високому рівні розцінюють свої можливості та вираженість психологічних характеристик, позитивно оцінюють власну особистість загалом.

Також встановлено, що найбільш високо оцінені досліджуваними такі якості, як власні розумові здібності (52%), риси характеру (54%) та впевненість у собі (53%). Натомість, досліджувані переважно схильні негативно оцінювати свої зовнішність (58%) та вираженість авторитету у стосунках з іншими людьми (51%).

Студенти-психологи з високою самооцінкою більше схильні до вираження афіліативної потреби (64%), порівняно з юнаками, які характеризуються негативним ставленням до свого «Я» і в спілкуванні переважно орієнтовані на мотивацію уникнення самотності (52%).

Також, студенти-психологи з високою самооцінкою більше орієнтовані на спілкування з однолітками (65%), прийняття відповідальності за власні вчинки у взаємодії (60%), та емоційно відкриті для партнерів (54%), порівняно з досліджуваними, які характеризуються низькою самооцінкою. Останні, в свою чергу, менш орієнтовані на спілкування (28%), не схильні приймати відповідальність за свої вчинки (40%), залежні від однолітків та обачливі у стосунках із ними (52%). При цьому студентам обох досліджуваних груп властива орієнтованість на встановлення дружніх стосунків із невеликою кількістю однолітків.

Для більшості студентів-психологів з високою самооцінкою властива виражена орієнтація на прийняття боротьби і протистояння у взаємодії (58%). Натомість, юнаки з низькою самооцінкою схильні згладжувати конфлікти, можуть поступатися своїми інтересами у протистояннях (60%).

Висновки. Отже, сформульована нами гіпотеза доведена. Дійсно, показники комунікативної компетентності студентів-психологів залежать від особливостей їх самооцінки. Так, юнаки, які мають високу самооцінку, орієнтовані на встановлення контактів з однолітками, прояви мотиву афіліації, схильні до швидкого встановлення емоційних контактів з оточуючими та відстоювання власної позиції у спілкуванні. Натомість, юнаки з низьким рівнем самооцінки, справді, більше схильні до комунікації з оточуючими на основі мотивації уникнення самотності та обережності у встановленні емоційних контактів у спілкуванні, здійснюючи яке менше відстоюють свою точку зору.

При цьому, питання пошуку чинників формування комунікативних характеристик майбутніх фахівців-психологів не вичерпане. Зокрема, перспективами подальших розвідок може виступати вивчення особливостей впливу смисложиттєвих орієнтацій та локусу контролю на становлення комунікативних характеристик фахівців цього профілю.

Література:

1. Байбекова Н.Р. Формування готовності майбутніх психологів до консультативної роботи у вищих педагогічних навчальних закладах. *Вісник*

Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія «Психологія». 2013. №4. С. 38–41.

2. Даниленко Н.В. Формування професійно важливих якостей студентів-психологів у процесі становлення їхньої особистісної зрілості. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Психологія». 2015. Вип. 50. С.47–53.*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ФУНКЦІЙ

Бабурін В.О.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Vladbaburin88@gmail.com*

Актуальність проблеми. Професія психолога на сьогоднішній день є досить актуальною. Велика кількість навчальних закладів, що пропонують психологічну освіту, розмаїття професійно та кар'єрно орієнтованих курсів, стрімкий розвиток онлайн-освіти, призводять до перенасичення ринку праці професійними психологами. У такій ситуації на перший план виходять не документальні свідчення професіоналізму (дипломи, сертифікати, довідки), а ті особистісні характеристики фахівця, що зможуть забезпечити його професійну ефективність. Це підвищує актуальність проблеми професійної готовності студентів-психологів до професійної діяльності.

Проблема становлення особистості майбутнього фахівця докладно досліджувалася у роботах О.О. Бодальова, Ю.В. Вінтюк [1], С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, В.О. Сластьоніна, О.І. Бондарчука.

Сутність та структура готовності фахівця до професійної діяльності розглядалися в роботах Л.В. Кондрашової, О.Г. Мороза, В.О. Моляко, О.С. Тарановської, П.П. Горностая, О.М. Кокун [2] та інших. Особливої уваги заслуговує вивчення показників метакогнітивної компетентності серед фахівців-психологів (К.В. Седих, В.А. Лавріненко [3]).

Проте, недостатньо систематизовані наукові знання про такий компонент готовності психологів до практичної роботи як розвинуті самоуправлінські якості, все ще виступає актуальним завданням сучасних дослідників. Дана проблема є важливою, оскільки саме через розвинуті самоуправлінські якості та самостійність безпосередньо практичний психолог здійснює соціально-психологічний вплив на різні категорії клієнтів. Саме важливість самоуправлінських якостей у контексті готовності психологів до професійної діяльності та низький рівень представленості даної проблематики серед наукових досліджень і обумовили актуальність цієї наукової розвідки.

Мета роботи – представити результати емпіричного дослідження особливостей психологічної готовності студентів до самостійного виконання професійних функцій.

Методика та організація дослідження. З метою вивчення ролі самоуправлінських якостей у професійному становленні психологів нами